

MED AVHENDINGSDEBATTEN SOM STUDIEOBJEKT

Eva Marie Sund

Museet og offentlighetens tillit

En undersøkelse av debatten om avhending
av museumsgjenstander

Eva Marie Sund

Masteroppgave i museologi
MUSE4990 | 60 studiepoeng
Program for kulturhistorie og museologi
Institutt for kulturstudier og orientalske språk
Universitetet i Oslo
Våren 2016

Kapittel 1 | Introduksjon

Da jeg var omkring 13 år gammel hadde jeg en nokså omfattende ryddesjau på jenterommet. Kanskje var det et innfall av barndomssensur, hvis det er noe som heter det. Jeg var jo tross alt i ferd med å bli ganske voksen, syntes jeg i hvert fall selv. I skuffen under senga fant jeg dagbøker, en viskelærsamling, medaljer fra et antall turneringer og en masse annet som jeg med mitt pubertale, flau sinn tenkte at «dette trenger jeg ikke, dette er jo ikke meg i det hele tatt!». Dermed gikk både stort og smått rett i den svarte søppelsekken, inkludert et av de aller første kjærlighetsbrevene jeg hadde fått av en kamerat i 3. klasse, der det til og med var klistret inn en 10-kroning slik at jeg kunne «kjøpe meg noe godt på håndball-cup». Herregud, så barnslig! I dag, snart 20 år senere, skulle jeg naturligvis ønske at mamma eller pappa hadde kommet inn på rommet og bedt meg vente, se det litt an. For kanskje det som på ett tidspunkt fremstår som unyttig og uten verdi, i morgen eller om noen år kan vise seg fra en annen side. Men hvordan kan man vite hva som blir verdifullt i morra?

Hva og hvorfor

«Spørsmålet om avhending eller kassasjon av museumsmateriale vil vera vanskeleg fordi museum har som hovudprinsipp at ein skal ta vare på det som har kome inn i samlingane», heter det i den såkalte *Museumsutredningen* (NOU 1996:7, 110-111). I det som er bedre kjent som *ABM-meldinga* finner vi dessuten: «Museumsverksemd har ein karakter som tilseier at samlingane stendig veks. Avhending eller kassasjon førekjem sjeldan og vil i mange tilfelle stå i motstrid til museumsetiske prinsipp» (Kulturdepartementet 2000, 190). Slik omtales altså *avhending* i to museumspolitiske dokumenter som begge har hatt stor innflytelse på utviklingen og arbeidet i norsk museumssektor de siste tiårene. På lignende vis beskriver den britiske museologen Simon Knell (2004, 10) det i antologien *Museums and the future of collecting*: «Museums were invented to capture and keep against a background of change, not to change».

Når jeg har valgt å skrive denne oppgaven omkring temaet avhending, er det med bakgrunn i en fascinasjon for en side ved museenes gjøren som er forbundet med flere vanskelige problemstillinger. Noen ville kanskje til og med betegne det som et tabubelagt felt. For som sitatene over vitner om, kan avhending oppfattes å være i konflikt med forståelsen av hva museer skal være og gjøre, nasjonalt som internasjonalt. Likevel, tross en viss motstand, har man spesielt de siste 20-30 årene sett en rekke argumenter bli brakt på banen til fordel for avhending. Trolig er årsakene flere, blant annet spiller en økende

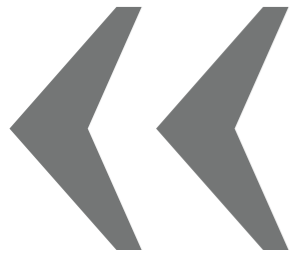
PROBLEMSTILLING

- Hva er det man snakker om når man snakker om avhending?
 - aspekter ved gjenstandene?
 - i hvilken grad?
 - i hvilke fora?
 - på hvilke måter?
 - historiske mulighetsbetingelser?

AVHENDING INTERNASJONALT

- Nederland
- Canada: Glenbow Museum
- Storbritannia
- USA
- Danmark
- Sverige
- Finland

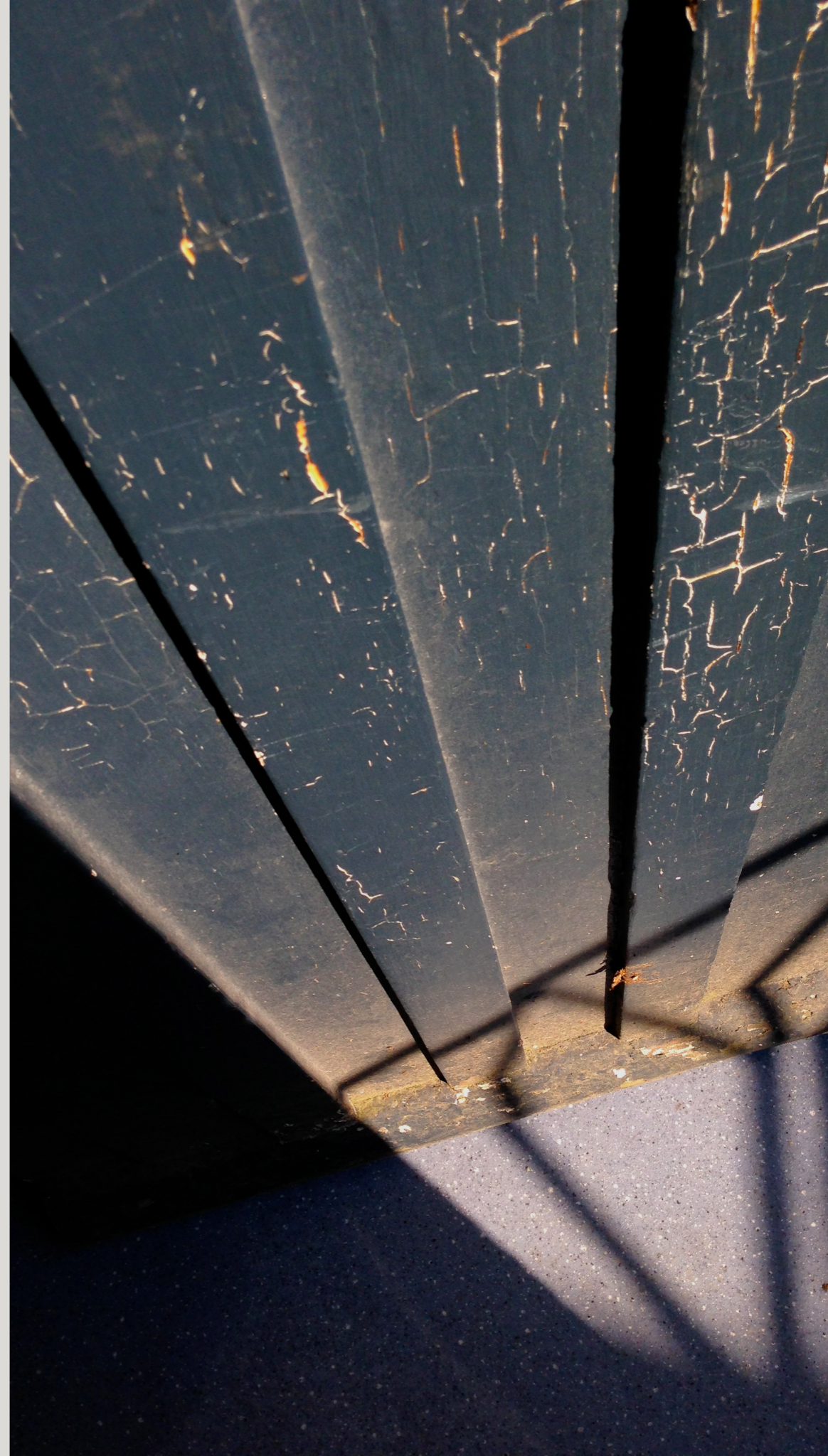
Museums should adopt an open and honest approach that explains the context and potential benefit of the planned course of action.

It is important to set out publicly the museum's overall policy on disposal against which individual cases can be explained.

– *Museums Association Disposal toolkit 2014*

AVHENDING NASJONALT (1925-2012)

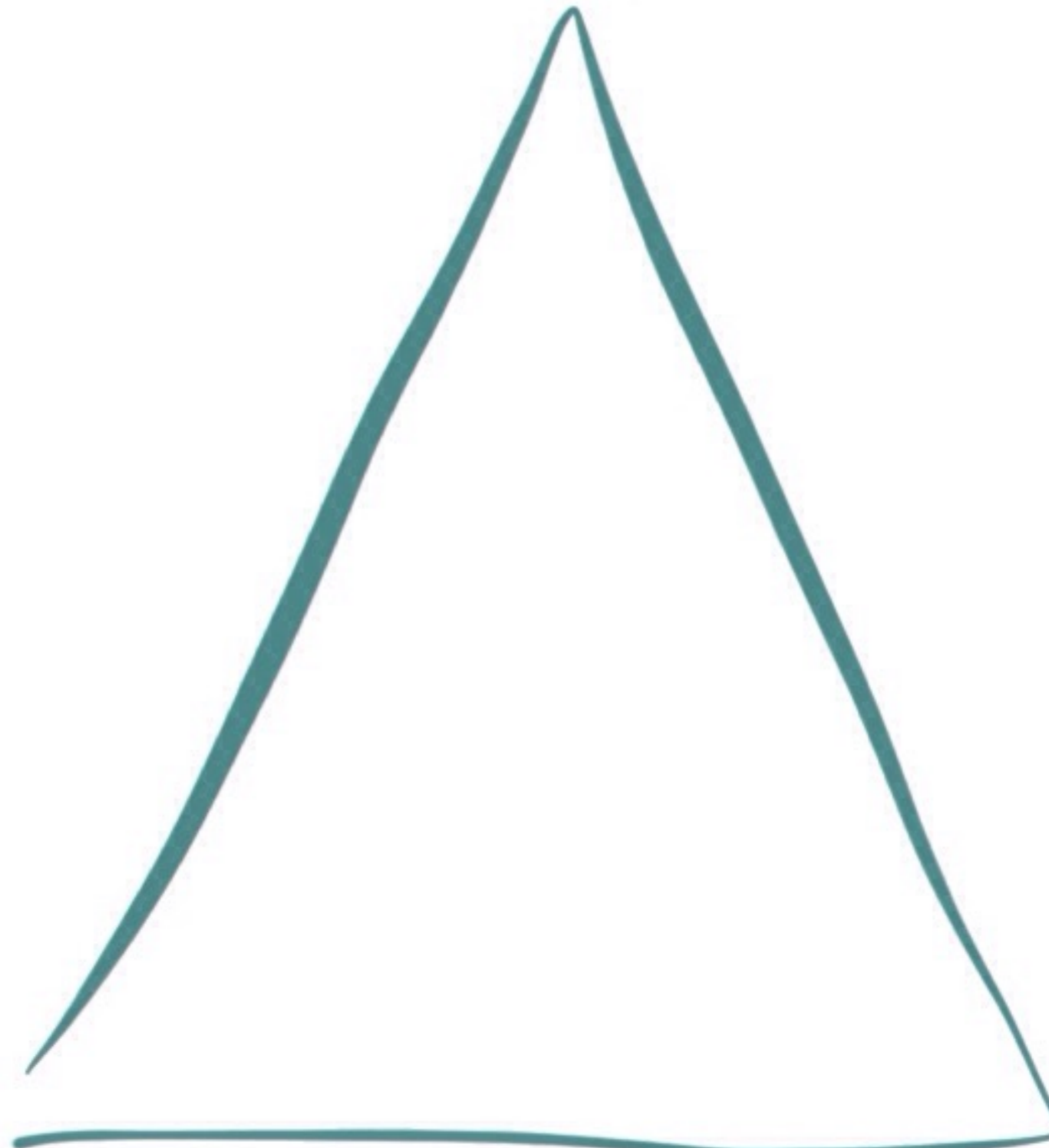
- Museumshåndbøker
- Stortingsmeldinger
- Offentlige utredninger
- Museenes nettsider / blogger / rapporter

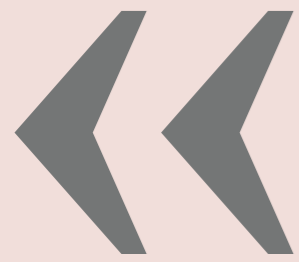

Forvaltning

Formidling

Forskning

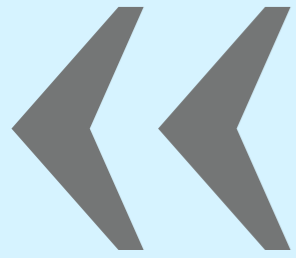

Gaver og lån tar vi i almindelighet
imot med takk selv om vi syns de
passer dårlig i samlingene.

– *Hans Aall i*
«Arbeide og ordning i kulturhistoriske museer»

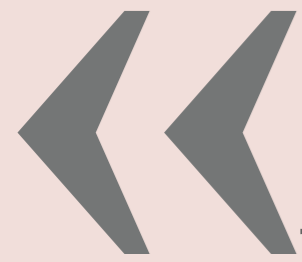
AVHENDINGS- DEBATTEN

2013-2016

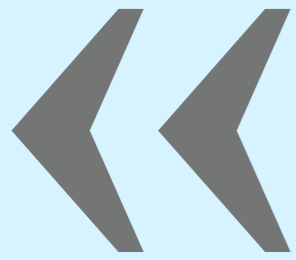
Kulturhistoriske samlingar vart ofte til gjennom målretta innsamling i starten. Det vart kjent at musea samla og mange ville gi. Musea hadde ofte ikkje kapasitet og kompetanse til å gjere ei kvalifisert vurdering av kva ein burde ta i mot, og gjerne ikkje eit klart bilete av kva ein ønskja. Fokus var på formidling, medan magasina vart gradvis fullare. [...] det seier litt om kor tilfeldig mange museumssamlingar er sett saman.

– *Anne Bjørke, Bergens Tidende 2013*

Vi har vore fanga av våre
forgjengarar sine val, eller ofte
mangel på val!

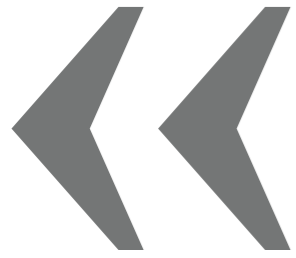
– *Anne Bjørke, Bergens Tidende 2013*

Jeg mener at når vi har så stappfulle magasiner, at det forhindrer tilveksten i samlingene våre, og det egentlig er problematisk for oss å ta inn nye verk i samlingene våre, så må vi kikke med et kritisk tilbakeblikk på hele samlingen.

Som situasjonen er i dag har vi faktisk ikke tilstrekkelig ressurser til de gjenstander som er.

– Karin Hindsbo, NRK Dagsrevyen 2016

[...] hvis det er noen som tror at museene kan skaffe seg ekstrainntekter ved å selge fra samlingene, så må de nok tro om igjen for det er også slik at hvis man skal gå gjennom den tunge prosessen det er å kvitte seg med ting, så vil det stort sett være de minst verdifulle delene av samlingen, altså ting man ikke kan få mye penger for.

– Audun Eckhoff, NRK P2 Kulturnytt 2016

